

РЕЦЕНЗІЯ

доктора психологічних наук, професора кафедри психології
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
Гульбе Ольги Анатоліївни на дисертаційну роботу
Горенко Мар'яни Вячеславівни «Гендерні особливості формування
готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 053 Психологія

Сучасні соціальні-економічні та політичні умови в Україні вимагають від особистості вміння активно розвивати свій життєвий досвід, орієнтуватись у суспільних умовах життя та керуватися соціальними та власними мотивами, цінностями та життєвою позицією. Ці соціальні реалії вимагають підготовки висококваліфікованих спеціалістів-психологів у ЗВО. Важливим аспектом підготовки майбутнього професіонала-психолога є формування на гендерній основі готовності до здійснення професійної кар'єри. В Україні, за даними Міністерства освіти і науки, менше 50% здобувачів вищої освіти працюють за набутим фахом (за словами міністра освіти і науки Сергій Шкарлета під час презентації підсумків роботи Міністерства освіти і науки у 2021 році). Це означає, що на шляху до здійснення успішної професійної кар'єри молоді люди стикаються з рядом проблем, які необхідно виявляти та вирішувати. Тому тематика дисертаційної роботи актуальна, доцільна та своєчасна.

Дисертація М.В. Горенко складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків до роботи, списку використаних джерел, додатків. Дисертаційне дослідження системно організоване: чітко окреслено його об'єкт, предмет і мету, сформульовано завдання, забезпечено відповідність завдань та висновків, які логічно впливають зі змісту основного тексту дисертації.

Аналізуючи дисертаційне дослідження М.В. Горенко та зміст публікацій дисертантки дають змогу стверджувати, що автором опрацьовано достатній масив наукової літератури, що дало змогу достатньо чітко розробити досліджувану проблему. Дисертанткою достатньо повно здійснено узагальнення теоретичних та емпіричних результатів вивчення формування психологічної готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри з урахуванням гендерних особливостей. Уточнено такі категорії дослідження: гендерні аспекти особистості, професійні успіхи, професійний ріст, професійна кар'єра, психологічна готовність майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри.

У експериментальному дослідженні М.В. Горенко виділила наступні компоненти психологічної готовності до здійснення професійної кар'єри (мотиваційно-цільовий, когнітивний, операційний, комунікативний, регулятивно-вольовий та рефлексивний). У дослідженні було застосовано комплекс методик, які забезпечили якісну діагностику та надійність результатів («Методика багатфакторного дослідження особистості» Р. Кеттелла, «Маскулінність-фемінність» (автор С. Бем), методика «Діагностика рівня суб'єктивного контролю» Дж. Роттера, методика «Діагностика стратегій поведінкової активності Л. Вассермана, М. Гуменюка, «Методика діагностики рівня розвитку рефлексивності» А.Карпова і тд.). У дисертації звертається увага на те, що переважна більшість майбутніх психологів-представників усіх гендерних груп характеризується середнім та низьким рівнем сформованості психологічної готовності до здійснення професійної кар'єри.

Для формування психологічної готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри дисертанткою було розроблено та застосовано тренінг «Формування психологічної готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри». Розроблений автором тренінг містить три модулі, в які об'єднані 10 тренінгових сесій, вступне, заключне заняття та завдання для самостійної роботи. Всі тренінгові сесії гармонійно

поєднуються та спрямовані на формування визначених компонентів психологічної готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри, загального рівня зазначеної готовності та подолання гендерних стереотипів у сфері професійної кар'єри.

Дисертаційне дослідження М. В. Горенко дозволило виділити компоненти ефективного формування мотивації майбутніх психологів, пізнавальної та поведінкової активності, сприяло підвищенню рівня знань щодо основних понять, які стосуються професійної кар'єри, дозволило розвинути емоційно-вольові та комунікативні якості майбутніх фахівців. Проведена дисертанткою робота виявила шляхи формування психологічної готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри з урахуванням гендерних особливостей.

Позитивно оцінюючи в загальному дисертаційне дослідження М.В. Горенко, варто зупинитися на моментах, які носять рекомендаційний та дискусійний характер:

1. Дисертанткою розроблена тренінгова програма формування психологічної готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри. На нашу думку, у пункті 3.1 «Обґрунтування та розробка програми тренінгу «Формування психологічної готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри»» варто було б конкретизувати об'єктивні вихідні дані про запропоновані заняття (мету заняття, тривалість, систематичність, обладнання тощо).

2. Дисертаційне дослідження тільки б виграло, якби дисертантка, опираючись на результати дослідження, розробила практичні рекомендації майбутнім психологам різних гендерних груп щодо формування психологічної готовності до здійснення професійної кар'єри.

3. У пункті 1.2. «Зміст та структура психологічної готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри» дисертантка виділяє основні компоненти психологічної готовності майбутніх психологів до здійснення

професійної кар'єри. Вважаємо за доцільне зазначити, що дисертантці вартувало б більше уваги приділити аргументуванню кожного компонента.

Утім, висловлені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої роботи та є швидше приводом для наукової дискусії та науково-методологічної рефлексії.

Аналіз дисертації та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертація Горенко Мар'яни Вячеславівни «Гендерні особливості формування готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомим теоретичне і прикладне значення, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. (zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023) та п.10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 № 167 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022).

Рецензент,

доктор психологічних наук,

професор кафедри психології

Уманського державного педагогічного

університету імені Павла Тичини

Ольга ГУЛЬБС

ОСОБИСТИЙ ПІДПИС	ЗАСВІДЧУЮ
<i>О. Гульбс</i>	<i>[Signature]</i>
Завідувач канцелярії	УДПУ
<i>Т. Хлівнича</i>	
" 8 " 11	2022 р.